

980222-1

Liberální teologie měla základní pravdu v tom, že křesťané a křesťanství musí žít ve své době a nikoliv se vracet zpět, dívat se jen do minulosti, žít v minulosti a minulost jen oživovat. Její hrubou chybou však byl malý smysl pro rozlišování mezi životem v dané době a mezi životem, který danou dobu jen napodobuje a který se do ní noří tak, že se v ní až utápí. Odtud je třeba chápat obrovský vliv dialektické teologie, která si ve svých představitelích náležitě uvědomila, nakolik zejména válka otřásla právě onou „danou dobu“, jak vyvrátila „současnost“ nejen z kořenů, ale právě i s mnoha jejími kořeny. Bylo a dodnes je zcela pochopitelné, že musel mocně zaznít důraz na to, že křesťanství není totožné ani s dosud danými pořádky (které byly válkou silně rozvráceny), ani s tzv. křesťanskou Evropou a její civilizací, že nemůže být chápáno jako jedna složka této civilizace a její kultury, ba že se nemůže s danou situací ani nijak smířovat a uzavírat s ní nějaké kompromisy. Křesťanství – nebo snad lépe a přesněji řečeno: víra (v původně židovském a pak křesťanském smyslu) nemůže chtít obstát ve dvacátém století tím, že se s jinými tradicemi a životními styly bude přetahovat, že s nimi bude soutěžit tak, že si u nich dobude opět cti a respektu v tom, jak lépe dokáže uskutečňovat to, co doba sama uskutečňovat chce, že tedy se zúčastní jakési soutěže, v níž prokáže svou (pokud možné vyšší) zdatnost. Ale opět byl důraz poněkud přehnan až do zkreslující distance od současného světa a až odmítání odpovědnosti za tento současný svět. Druhá válka znovu otřásla nejen Evropou, ale celým světem – a tu se ukázalo, že dialektická teologie navzdory vší satisfakci a navzdory tomu, že definitivně přemohla ducha teologického liberalismu, už nedokáže orientovat člověka na konci moderny dost účinně. Víra nemůže žít z lidských ani společenských slabostí, nemocí a katastrof, protože tzu není pro to, aby hojila vážné rány jednotlivců i celých společností jen „po vrchu“. Víra si nemůže žít sama pro sebe, ale musí „přemáhat svět“. A to znamená nikoli si svět mocensky podmaňovat, ale ani se ze světa stahovat, nýbrž stávat se vždy znovu silou, která člověka osvobozuje, a to nejenom zdánlivě, ale skutečně, tj. také tím že jej učí svět proměňovat. A to v sebe zahrnuje také nové porozumění dosavadní historii: křesťané dnes musí znovu a nově rozpoznávat, v čem křesťané selhali a sešli s cesty, v čem jenom svým podílem přispěli k onomu debaklu všech evropských tradic ať už v obou válečných kataklysmatech, nebo v neschopnosti čelit výbuchům nelidskosti a protilidskosti při masových likvidacích, motivovaných třídě, pseudo-sociálně, nacionálně, rasově, politicky, ideologicky a jak ještě. A musí také rozpoznávat na druhé straně to, co nikdy nebylo (alespoň většinově) jejich vědomým záměrem, ale k čemu v evropských dějinách fakticky došlo z motivů a principů evangelia, tedy zejména v procesu tzv. sekularizace, odbožštění a také odnáboženštění – přinejmenším evropského – světa. Právě neschopnost pochopit pozitivní stránku tohoto procesu zaháněla křesťany vždy znovu do pozic obranných a konzervativních, do tradicionalismu a staromilství.

(Písek, 980222-1.)